

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	244
Land:	Ukraine
Kilde:	Migrationsverket
Titel:	Rättslig kommentar angående situationen i Ukraina
Udgivet:	7. april 2016
Optaget på baggrundsmaterialet:	16. august 2016

Rättslig kommentar

angående

situationen i Ukraina

Lifos analys

Se följande dokument:

Landrapport Ukraina - konflikt och MR, 2016-02-12, Lifos dok. nr. 36794

Temarapport: Ukraina, Militärtjänstgöring, mobilisering och desertering, 2016-01-18, Lifos dok nr. 36577

Temarapport: Ukraina Internflyktingar, 2015-11-13, Lifos dok. nr. 36221

Bakgrund och sammanfattning

Situationen i Ukraina kommenterades senast av rättschefen den 8 augusti 2014, Lifos dok. nr 32907.

Syftet med den aktuella rättsliga kommentaren är att klargöra och precisera den rättsliga bedömningen av den nuvarande situationen i östra Ukraina.

I länen Luhansk och Donetsk i östra Ukraina sker numera inga offensiva operationer av de ukrainska regeringsstyrkorna eller de av Ryssland stödda separatisterna. Det förekommer dock regelbundna mindre stridigheter och dessa når fortfarande upp till kravet för en inre väpnad konflikt enligt 4 kap. 2 § första stycket 1 p. andra ledet utlänningslagen (2005:716). Våldet i länen Luhansk och Donetsk är för närvarande inte av den omfattningen att alla som återvänder till dessa områden löper en individuell risk att utsättas för skyddsgrundande handlingar. En individuell bedömning får därmed göras där ett möjligt internt flyktalternativ även vägs in.

MR-situationen i Luhansk och Donetsk län är mycket dålig i de icke regeringskontrollerade områdena. I de regeringskontrollerade områdena är MR-situationen bättre, men personer som av ukrainska myndigheter uppfattas som proseparatistiska får anses vara mycket utsatta.

Rättssystemet i de icke regeringskontrollerade delarna av Luhansk och Donetsk län kan inte sägas opartiskt värna befolkningens grundläggande mänskliga rättigheter.

Straffen för desertering och undanhållande från inkallelse till de ukrainska regeringsstyrkorna kan inte generellt anses utgöra oproportionerliga åtgärder i den sorts konflikt som råder i Ukraina. En individuell bedömning måste dock göras av åberopade skäl.

Frågan om ett eventuellt uteslutande (exklusion) från att anses som flykting eller skyddsbehövande bör särskilt beaktas i de enskilda ärendena då det rapporterats om krigsförbrytelser i konfliktområdena.

Rättslig bedömning

Säkerhetsläget

Under våren 2014 intog väpnade grupper bl.a. lokala administrativa myndighetsbyggnader och polisstationer i flertalet städer i länen Donetsk och Luhansk. Konsekvensen blev att de ukrainska myndigheterna förlorade kontrollen över betydande delar av de aktuella länen.

Den ukrainska regeringen inledde i april 2014 en operation i syfte att återta kontrollen över de förlorade områdena. Båda sidorna led svåra förluster i dessa strider. Offensiven innebar att de ukrainska regeringsstyrkorna återtog relativt stora områden.

Det s.k. Minsk II-avtalet slöts i februari 2015. Detta avtal omfattar bl.a. överenskommelser om tillbakadragande av vapen och utländsk trupp, politisk dialog samt lokalval om utbrytarområdenas status. Striderna fortsatte dock under 2015 trots avtalet, även om dessa var mindre intensiva än tidigare.

Civila i stridsområdena har under konfliktens gång utsatts för mord, tortyr och kidnappningar av båda sidor. I dagsläget bor cirka 800 000 personer alltså kvar i närheten av och längs med konfliktzonen i länen Donetsk och Luhansk (600 000 i de icke-regeringskontrollerade områdena och 200 000 i de regeringskontrollerade).

Utbredningen av den väpnade konflikten var mer föränderlig under 2014 jämfört med 2015 och början av 2016 (se Landrapport Ukraina - konflikt och MR, 2016-02-12, kartorna, figur 3.4. och 3.5. i Lifos dok. nr. [36794](#)). Från början av september 2015 har vapenvilan respekterats i stor utsträckning. Det har dock rapporterats om mindre stridigheter till och från, inklusive tillfällig användning av tungt artilleri.

Framför allt Donetsk flygplats och omkringliggande områden i de norra utkanterna av staden Donetsk, Horlivka-området nordost om Donetsk, Debaltseve (öster om Horlivka) och längre söderut, triangeln Pavlopil-Oktyabr-Kominternove nordöst om Mariupol, har drabbats särskilt.

Intensiteten i stridigheterna har således minskat jämfört med förhållandena under 2014. Den lägre intensiteten i striderna återspeglas även i antalet civila offer som the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights (OHCHR) registrerar. Det ska dock noteras att det tillbakadragande av tyngre vapen som Minsk-II-avtalet föreskriver inte har implementerats fullt ut och båda parter kan med kort varsel trappa upp konflikten igen.

Situationen i östra Ukraina har alltså sammantaget förbättrats sedan den förra rättsliga kommentaren 2014. Säkerhetsläget i länen Donetsk och Luhansk är dock alltså allvarligt. Konflikten kan emellertid inte anses präglad av ett generellt och urskillningslöst våld med sådan intensitet att alla som återvänder löper en individuell risk att utsättas för sådan behandling som anges i artikel 3 i Europakonventionen och artikel 15 b i skyddsgrundsdirektivet. Kriterierna för alternativt skyddsbehov enligt 4 kap. 2 § första stycket 1 p. första ledet utlänningslagen, enbart mot bakgrund av säkerhetsläget, är därför inte uppfyllda.

Migrationsverket bedömer dock att det fortfarande råder inre väpnad konflikt i utlänningslagens mening i länen Donetsk och Luhansk. Då intensiteten i stridigheterna varierar i området måste en individuell bedömning av den sökandes utsatthet i enlighet med Elgafaji-domens principer göras (se Meki Elgafaji and Noor Elgafji v. Staatssecretaris v van Justitie, den 17 februari 2009, Lifos dok. nr. [20856](#)). Detta innebär att ju lägre konfliktnivån är, desto högre krav ställs på den sökandes individuella utsatthet för att vederbörande ska komma i åtnjutande av skydd. Vid den individuella bedömningen av en sökandes utsatthet måste, utöver intensiteten i stridigheterna på sökandens hemort, också beaktas att det kan finnas säkerhetsrisker i samband med resor inom de krigsdrabbade områdena i länen Donetsk och Luhansk.

Den som vid en individuell prövning bedöms vara skyddsbehövande på grund av säkerhetsläget faller således in under artikel 15 c i skyddsgrundsdirektivet och 4 kap 2 § första stycket 1 p. andra ledet i utlänningslagen.

Internflykt

I slutet av januari 2016 hade det ukrainska socialministeriet registrerat drygt 1 695 00 internflyktingar. Pålitligheten av dessa officiella uppgifter kan dock ifrågasättas. En knapp majoritet av alla registrerade internflyktingar befinner sig i de regeringskontrollerade delarna av länen Donetsk och Luhansk.

Internflyktingar är generellt inte utsatta för någon särskild säkerhetsproblematik i Ukraina. Säkerhetsaspekterna som kan beröra internflyktingar är i stort sett bara relevanta i områden där det bedrivs militära operationer. Påfrestningarna på värdsamhället har på senare tid dock blivit allt större vilket lett till en avtagande vilja och förmåga att ta emot och integrera internflyktingarna. Det finns inga formella begränsningar i registrerade internflyktingars tillgång till bostads- och arbetsmarknad och registrerade internflyktingar har formellt sett tillgång till sjukvård.

Enligt en sedan länge accepterad princip inom den internationella flyktingrätten anses en person inte vara flykting om han eller hon kan få ett effektivt skydd i någon del av hemlandet och alltså har ett internt flyktalternativ.

Vid den individuella bedömningen av åberopat skyddsbehov ska således möjligheterna till internflykt beaktas. Eftersom oroligheterna i de östra delarna av landet inte påverkat Kiev eller de övriga länen i Ukraina bör ett internt flyktalternativ i normalfallet vara relevant, möjligt och rimligt.

MR-situationen

Regeringskontrollerade områden

Det finns trovärdiga rapporter om kränkningar av de mänskliga rättigheterna som begåtts av medlemmar av den statliga säkerhetstjänsten (SBU) och av medlemmar i de ukrainska väpnade styrkorna. I synnerhet soldater som ingår i de s.k. frivilligbataljonerna har en dålig meritlista. Även om ukrainska myndigheter uttrycker engagemang för nolltolerans verkar det finnas en hög grad av strafffrihet när det gäller brott som begåtts inom ramen för kampen mot separatister.

Personer som tydligt stöder separatisterna och har en tydligt prorysk agenda eller som deltagit i någon form av aktioner/strider mot ukrainska myndigheter får anses vara mycket utsatta.

Icke-regeringskontrollerade områden

Situationen för de mänskliga rättigheterna i de icke-regeringskontrollerade områdena är dålig, bl.a. på grund av laglösheten och den allmänna brutaliseringen av samhället genom de beväpnade grupperna. Inga proukrainska aktiviteter tolereras och det förekommer godtyckliga frihetsberövanden, tortyr och utomrättsliga avrättningar.

Den humanitära situationen är besvärlig. Bristen på rent vatten utgör ett särskilt hot mot utsatta grupper såsom barn, handikappade, kroniskt sjuka och äldre. Tillgången på medicin är bristfällig och oberäknelig.

Toleransen för hbtq-personer är generellt låg i hela Ukraina, både i regeringskontrollerade och icke regeringskontrollerade områden.

Myndighetsskydd

De ukrainska myndigheterna har evakuerat all offentlig förvaltning och sociala tjänster från de icke regeringskontrollerade områdena i Donetsk och Luhansk län. De de facto-myndigheter som nu är på plats är inte bemyndigade enligt ukrainsk lag och har därför ingen officiell status. De facto-myndigheterna fungerar på en mycket låg nivå och myndighetsutövningen är oförutsägbar.

Myndighetsskyddet i de icke regeringskontrollerade områdena i Luhansk och Donetsk län kan därför, mot bakgrund av det ovan nämnda, inte sägas nå upp till godtagbar nivå och generellt myndighetsskydd finns således inte.

Myndighetskyddet i de regeringskontrollerade områdena i länen Donetsk och Luhansk fungerar i stort som Ukraina i övrigt.

Militärtjänst m.m.

I Ukraina finns rätten att på religiösa grunder göra vapenfri tjänst istället för ordinarie värnplikt inskriven i landets konstitution. Den möjligheten gäller emellertid endast medlemmar av religiösa samfund som förbjuder sina medlemmar att bära vapen och som registrerat detta hos myndigheterna.

Straffet för att hålla sig undan militärtjänst vid första kallelsen till tjänstgöring är böter. Utöver bötesbeloppet får den värnpliktige ytterligare en kallelse till militärtjänst. Skulle den andra inställelseordern inte heller hörsammas kan bötesbeloppet höjas. Inställer sig inte personen då inleds en brottsutredning av polisen om värnpliktsvägran. Straffet för den som i detta fall undanhåller sig militärtjänst är fängelse upp till tre år. Enligt domstolspraxis är normalstraffet två års fängelse.

Sanktionerna för den som inte inställer sig under mobilisering är uppbyggda på samma sätt dvs. de två första överträdelsena bestraffas med böter. Inställer sig inte personen då heller kan straffpåföljden bli två till fem års fängelse. Enligt praxis är normalstraffet två års fängelse. Domstolarna tar dock hänsyn till individuella omständigheter vid straffmätningen. Det är därför vanligt med ett kortare fängelsestraff eller villkorlig dom.

Enligt den ukrainska strafflagen kan straff på två till fem års fängelse utmätas för desertering. Vid vissa försvårande omständigheter kan fängelsestraff på mellan fem och tio år utdömas. Sker deserteringen under strid eller då undantagstillstånd råder kan fängelsestraff på mellan fem och tolv år utdömas. Normalstraffet som dömts ut under senare tid för desertering är sju års fängelse.

Ukraina har inga militärfängelser. Vissa civila fängelser har däremot särskilda avdelningar för militärer som begått allvarliga brott.

Fängelserna uppnår inte internationell standard och trångboddhet är vanligt, men förbättringar har skett de senaste åren. Situationen i häkten och arrester anses som svårare än i låg- och medelsäkerhetsanstalter. Dålig hygien, våld, övergrepp och brist på adekvat ljus, näringsriktig mat och sjukvård är återkommande problem. Situationen varierar dock mycket mellan olika anstalter och delar av landet.

Det saknas stöd i landinformation för slutsatsen att personer som undanhållit sig tjänstgöring betraktas som politiska motståndare till den ukrainska regeringen. Straffen för undanhållande eller desertering i Ukraina kan inte anses vara oproportionerliga eller diskriminerande i sig. Om sökanden gör sannolikt att han eller hon riskerar fängelsestraff måste även förhållandena i ukrainska fängelser beaktas varvid landinformation om fängelseförhållandena i det enskilda fallet blir särskilt viktig. Om sökanden åberopar straff för vägran att göra militärtjänsten, och att den kommer att innefatta krigsförbrytelser, ankommer det på den sökande att bl.a. göra sannolikt att det är mycket troligt att sådana gärningar kommer att begås. Ledning för den rättsliga bedömningen kan hämtas ur EU-domstolens dom den 26 februari 2015 i mål C-472/13, Shepherd mot Tyskland (Lifos dok. nr. [34294](#)).

Uteslutande (exklusion)

Det har rapporterats om brott mot krigslagarna från båda sidorna i konflikten. På regeringssidan har det huvudsakligen handlat om brott begångna av de s.k. frivilligbataljonerna.

Mot bakgrund av den aktuella situationen i Luhansk och Donetsk län, och de övergrepp som har skett och alltjämt sker, kan det finnas risk för att asylsökande i Sverige har gjort sig skyldiga till sådana handlingar som medför att de ska uteslutas från att anses som flyktingar och skyddsbehövande. Frågan om det föreligger anledning till uteslutande (exklusion) måste därför beaktas i de enskilda asylärendena.

Tidigare meddelad rättslig kommentar angående situationen i Ukraina från den 8 augusti 2014 (Lifos dok. nr 32907) upphävs härmed.

tjf. rättschef